

โครงการพัฒนาและขับเคลื่อนข้อเสนอแนะเชิงกฎหมายและนโยบายด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ บนฐานสิทธิมนุษยชน

1. ที่มาและความสำคัญ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) หรือภาวะโลกร้อนหรือโลกเดือด ถือเป็นวิกฤติทางสิ่งแวดล้อมในยุคปัจจุบัน โดยรายงาน Emissions Gap Report 2023 ที่จัดทำโดยโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP) แสดงให้เห็นว่าภาวะโลกร้อนยังคงดำเนินต่อไปด้วยแนวโน้มที่รุนแรงขึ้น โดยพบว่าในปี 2565 มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั่วโลกแต่ละระดับสูงสุดเป็นประวัติการณ์ที่ 57.4 กิกะตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า (GtCO₂e) ซึ่งเติบโตร้อยละ 1.2 จากปีก่อนหน้า โดยภาคพลังงานที่ใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล และกระบวนการทางอุตสาหกรรม เป็นสาเหตุหลักในการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพิ่มขึ้นโดยรวม หรือประมาณ 2 ใน 3 ของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในปัจจุบัน¹

ปี 2561 ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 20 ของประเทศที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากที่สุด โดยปล่อยรวม 437.78 ล้านตันต่อปี แต่ถ้าคิดเป็นสัดส่วนแล้ว ประเทศไทยปล่อยเพียงร้อยละ 0.9 ของจำนวนที่ทุกประเทศปล่อย² โดยภาคพลังงาน ยังเป็นภาคส่วนหลักในการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 69.06 ของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั้งหมด รองลงมาเป็นภาคเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 15.69 ภาคกระบวนการทางอุตสาหกรรมและการใช้ผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 10.77 และภาคของเสีย คิดเป็นร้อยละ 4.88³

ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในประเทศที่ได้รับผลกระทบเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก จากการจัดอันดับขององค์กร Global Climate Risk Index (CRI) ปี 2564 ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 9 ของประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากที่สุดในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา (ปี 2543 – 2562) โดยพื้นที่ชายฝั่งทะเลถือเป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงของประเทศ รวมทั้งกรุงเทพมหานคร ก็เป็นเมืองที่มีความเสี่ยงสูงสุด และภาคการเกษตรเป็นภาคส่วนที่ได้รับผลกระทบสูงสุด⁴

ทั้งนี้ รัฐมีพันธกรณีหลักภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนในการจัดการกับวิกฤติการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ด้วยการบรรเทาปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (mitigation) และทำให้ทุกคนสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (adaptation) ได้ โดยรัฐมีหน้าที่ทั่วไปในการปรับใช้กรอบทาง

¹ United Nations Environment Programme (2023). Emissions Gap Report 2023: Broken Record – Temperatures hit new highs, yet world fails to cut emissions (again). <https://wedocs.unep.org/20.500.11822/43922>.

² <https://www.unep.org/explore-topics/climate-action/what-we-do/climate-action-note/state-of-climate.html>

³ กองประสานงานการจัดการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ, เอกสารเผยแพร่ (Booklet) รายงานแห่งชาติฉบับที่ 4, <https://www.unep.org/explore-topics/climate-action/what-we-do/climate-action-note/state-of-climate.html>

⁴ Germanwatch,, Global Climate Risk Index: CRI, <https://www.unep.org/explore-topics/climate-action/what-we-do/climate-action-note/state-of-climate.html>

กฎหมายและสถาบันเพื่อป้องกันและตอบสนองต่ออันตรายต่อสิ่งแวดล้อมที่อาจหรือขัดขวางการใช้สิทธิมนุษยชน อย่างไรก็ตาม การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศบางประการ หากไม่มีการพิจารณาแง่มุมสิทธิมนุษยชนอย่างเหมาะสม ก็อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนได้เช่นกัน เช่น โครงการพลังงานหมุนเวียน โครงการไฟฟ้าพลังน้ำ การผลิตแบตเตอรี่ทดแทน (รวมถึงการสกัดแร่) โครงการพลังงานลมและความร้อนใต้พิภพ อาจนำไปสู่การแย่งยึดที่ดินของชุมชนท้องถิ่น และทำลายระบบนิเวศที่สำคัญซึ่งจำเป็นต่อการอยู่รอด และให้บริการระบบนิเวศที่หลากหลาย โครงการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่มุ่งเน้นบทบาทของการอนุรักษ์ อาจละเมิดสิทธิของชนเผ่าพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นได้ นอกจากนี้ รูปแบบการกำหนดราคาคาร์บอน หากออกแบบไม่ถูกต้อง อาจส่งผลให้ราคาพลังงาน เชื้อเพลิง และสินค้าเพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของคนยากจน หรือโปรแกรมการปรับตัวอาจเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มหนึ่งและอีกกลุ่มหนึ่งเสียหาย เช่น กำแพงป้องกันชายฝั่งที่ปกป้องชุมชนหนึ่งอาจทำให้ชุมชนอื่นมีความเสี่ยงต่อการกัดเซาะและ/หรือน้ำท่วมมากขึ้น เป็นต้น⁵

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ถือเป็นหุ้นส่วนสำคัญในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในการดำเนินการด้านสภาพภูมิอากาศ รวมถึงติดตามเผ่าละวังและรายงานผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ให้คำแนะนำแก่รัฐและหน่วยงานอื่น ๆ เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการด้านสภาพภูมิอากาศที่อิงหลักสิทธิมนุษยชน สนับสนุนชุมชนให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ด้านสภาพภูมิอากาศ การช่วยเหลือผู้เสียหายในการแสวงหาความยุติธรรมและการเยียวยา ตลอดจนการให้ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ⁶

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้ติดตามการขับเคลื่อนของภาคส่วนต่าง ๆ ในการจัดแก้ไขวิกฤติการณ์เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการจัดทำกฎหมายว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งเป็นวาระที่รัฐบาลและภาคส่วนต่าง ๆ ให้ความสนใจอยู่ในปัจจุบัน จึงเห็นควรดำเนินโครงการพัฒนาและขับเคลื่อนข้อเสนอแนะกฎหมายและนโยบายด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศบนฐานสิทธิมนุษยชน เพื่อรวบรวมข้อมูลและความเห็นของผู้ส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ และนำมาจัดทำรายงานพร้อมข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล รัฐสภาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำกฎหมาย นโยบายและมาตรการในการจัดการกับวิกฤติการณ์เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้สอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชนต่อไป

⁵Ian Fry, 2022, Report of Special Rapporteur on the promotion and protection of human rights in the context of climate change, A/77/226

⁶ Global Alliance of Human Rights Institutions, Climate change and human rights, <https://ganhri.org/climate-change-and-hr/>

2. วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อพัฒนาและขับเคลื่อนข้อเสนอแนะในการจัดทำกฎหมาย นโยบายและมาตรการจัดการกับวิกฤติการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศบนฐานสิทธิมนุษยชน (human rights-based approach)
- 2) เพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ด้านสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง
- 3) เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายนักสิทธิมนุษยชนด้านสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

3. กลุ่มเป้าหมาย

ภาคประชาสังคมและประชาชน ประมาณ 30 – 50 คน โดยอิงตามกลุ่มฐานทรัพยากร (ที่ดินป่าไม้ น้ำ แร่ ทะเลชายฝั่ง เกษตร ฯลฯ) และกลุ่มที่อยู่ในสถานการณ์เปราะบาง ได้แก่ เพศสภาพ อายุ ชชาติพันธุ์ คนพิการ หรือผู้ที่อยู่ในสถานการณ์เปราะบางอื่น ๆ

4. ระยะเวลาและสถานที่จัดกิจกรรม

เดือนกรกฎาคม 2567 ถึงเดือนกันยายน 2567 ในพื้นที่ 5 ภูมิภาคของประเทศไทย ได้แก่ กรุงเทพมหานครและภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออก

5. แผนการดำเนินการ

กิจกรรม	ม.ย.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
1. เวทีกรุงเทพมหานคร	19					
2. เวทีภาคเหนือ (เชียงใหม่)		31				
3. เวทีภาคตะวันออก (ชลบุรี)			7			
4. เวทีภาคใต้ (พัทลุง)			13			
5. เวทีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ขอนแก่น/มหาสารคาม)			20			
6. จัดทำรายงานและร่างข้อเสนอแนะ						
7. นำเสนอผล/ข้อเสนอแนะ (สมัชชาสิทธิมนุษยชน)						

6. เป้าหมายการดำเนินการ

1) เป้าหมายเชิงผลผลิต (Output)

1.1) องค์ความรู้เพื่อจัดทำเสนอแนะในการจัดทำกฎหมาย นโยบายและมาตรการจัดการกับวิกฤตการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศบนฐานสิทธิมนุษยชน (human rights-based approach)

1.2) สื่อเผยแพร่เกี่ยวกับประเด็นสิทธิมนุษยชนกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

2) เป้าหมายเชิงผลลัพธ์ (Outcome)

2.1) เกิดกฎหมาย นโยบาย และมาตรการในการจัดการวิกฤตการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศบนฐานสิทธิมนุษยชน รวมถึงสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดี

2.2) สิทธิมนุษยชนกลายเป็นวาระหลักของสังคมไทยในการตอบสนองต่อวิกฤตการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

2.3) มีเครือข่ายนักสิทธิมนุษยชนด้านสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เข้มแข็ง

กำหนดการ
การสัมมนารับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำกฎหมายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
บนฐานสิทธิมนุษยชน ภาคใต้

วันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๗ เวลา ๐๘.๓๐ – ๑๖.๐๐ น.

ณ ทักษิณาการ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง จังหวัดพัทลุง และผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

- ๐๘.๓๐ – ๐๙.๐๐ น. ลงทะเบียน
- ๐๙.๐๐ – ๐๙.๑๐ น. กล่าวรายงานการจัดสัมมนา
โดย นายสุเรนทร์ ปะดุกา ผู้อำนวยการสำนักงาน กสม. พื้นที่ภาคใต้
- ๐๙.๑๐ – ๐๙.๒๐ น. กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมสัมมนา
อธิการบดีมหาวิทยาลัยทักษิณ หรือผู้แทน*
- ๐๙.๒๐ – ๐๙.๔๐ น. บรรยายหัวข้อ “สิทธิมนุษยชนในบริบทการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ”
คุณศยามล ไกยูรวงศ์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ๐๙.๔๐ – ๑๑.๐๐ น. เสวนา “เสียงคนภาคใต้ต่อปัญหาโลกร้อนและกฎหมายด้านโลกร้อน”
คุณบัณฑิตา อย่างดี ศูนย์สร้างจิตสำนึกนิเวศวิทยา
คุณอภิศักดิ์ ทศนี้ กลุ่ม Beach for Life Thailand
คุณเบญจวรรณ เพ็งหนู สมาคมสตรีประมงพื้นบ้านภาคใต้
คุณไมตรี จงไกรจักร มูลนิธิชุมชนไท
นพ.สุภัทร ฮาสุวรรณกิจ มูลนิธิภาคใต้สีเขียว
คุณวิโชคศักดิ์ รณรงค์ไพรี สมาคมรักษ์ทะเลไทย
ผู้แทนมูลนิธิชุมชนสงขลา*
ผู้แทนมูลนิธิอานามน่าน*
ดำเนินรายการโดย เจ้าหน้าที่สำนักงาน กสม.
- ๑๑.๐๐ – ๑๒.๐๐ น. วงเสวนา “กฎหมายด้านโลกร้อน: โอกาส ความท้าทาย และข้อเสนอแนะ”
ดร.จันทราทิพย์ สุขุม มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง
ผศ.สุทธิชัย งามชื่นสุวรรณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ผศ. ดร. เกื้อ ฤทธิบุรณ์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
คุณสมบุรณ์ คำแหง ประธาน กป.อพช.
ดำเนินรายการโดย อาจารย์ณัฐวุฒิ คงไข่ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง
- ๑๒.๐๐ – ๑๒.๓๐ น. แลกเปลี่ยนความเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วม
โดย ผู้เข้าร่วมจากเครือข่ายต่าง ๆ
- ๑๒.๓๐ – ๑๓.๓๐ น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
- ๑๓.๓๐ – ๑๕.๐๐ น. ระดมความเห็นกลุ่มย่อย “คนใต้เอาใจ ? กับกฎหมายด้านโลกร้อน”
ดำเนินรายการโดย เจ้าหน้าที่สำนักงาน กสม.
- ๑๕.๐๐ – ๑๖.๐๐ น. สรุปและปิดการสัมมนา

หมายเหตุ กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม

*วิทยากรอยู่ระหว่างตอบรับ

ช่องทางการเข้าร่วมประชุมออนไลน์ผ่านโปรแกรม zoom

Meeting ID: 962 8325 0000

Passcode: 446463

เลขที่ สม 0203/ว4488 • วันที่ 10 กันยายน 2567

เรื่อง ขอเรียนเชิญร่วมสัมมนา วันที่ 13 กันยายน 2567

รายชื่อผู้ลงนาม (หน้าที่ 1/4)

เลขที่ สม 0203/ว4488 • วันที่ 10 กันยายน 2567

เรื่อง ขอเรียนเชิญร่วมสัมมนา วันที่ 13 กันยายน 2567

รายชื่อผู้ลงนาม (หน้าที่ 2/4)

เลขที่ สม 0203/ว4488 • วันที่ 10 กันยายน 2567

เรื่อง ขอเรียนเชิญร่วมสัมมนา วันที่ 13 กันยายน 2567

รายชื่อผู้ลงนาม (หน้าที่ 3/4)

เลขที่ สม 0203/ว4488 • วันที่ 10 กันยายน 2567

เรื่อง ขอเรียนเชิญร่วมสัมมนา วันที่ 13 กันยายน 2567

รายชื่อผู้ลงนาม (หน้าที่ 4/4)